

Izjava opisuje predhodne ugotovitve strokovnjakov MDS ob zaključku nekaterih misij (uradnih obiskov strokovnjakov, v večini primerov v državah članicah). Misije potekajo v okviru rednih (navadno letnih) posvetovanj v skladu s [IV. členom](#) Statuta MDS, v zvezi s prošnjo za uporabo sredstev MDS (izposoja sredstev MDS), v okviru razprav o programih, ki jih nadzirajo strokovnjaki MDS, in v okviru drugih študij strokovnjakov MDS o gospodarskih gibanjih.

Obisk predstavnikov MDS v Sloveniji leta 2013 – zaključna izjava

Ljubljana, 18. marec 2013

Recesijo podaljšuje negativna spirala finančne krize, fiskalne konsolidacije in slabih bilanc podjetij. Da bi prekinili to spiralo in znova zagnali gospodarstvo, je potrebno takojšnje ukrepanje politike. Ključnega pomena sta sanacija finančnega sektorja in izboljšanje bilanc podjetij. Pri tem je družba za upravljanje terjatev bank učinkovit način za čiščenje bilanc bank. Banke bi bilo treba takoj dokapitalizirati. Jasen in skladen načrt je bistven za takojšen dostop do mednarodnih kapitalskih trgov. Da bi zmanjšali strukturni primanjkljaj, bi bilo treba nadaljevati fiskalno konsolidacijo, hkrati pa omogočiti delovanje avtomatskih stabilizatorjev. Pred kratkim sprejeti reformi trga dela in pokojninskega sistema sta korak v pravo smer.

1. Recesijo podaljšuje negativna spirala finančne krize, fiskalne konsolidacije in slabih bilanc podjetij. V letu 2012 se je realni BDP ob močnem skrčenju domačega povpraševanja zmanjšal za 2,3 odstotka. Misija predvideva, da se bo gospodarstvo v letu 2013 skrčilo še za okrog dva odstotka, in napoveduje, da bo rast v letu 2014 postala pozitivna, vendar pa bo to držalo le ob izvedbi potrebnih reform, nadaljnjem dostopu do trgov in okrevanju v evroobmočju. Glede na to so tveganja predvsem usmerjena navzdol.

2. Za prekinitev negativne spirale, povrnitev zaupanja in odpravo strukturnih pomanjkljivosti je potrebno takojšnje ukrepanje politike. Slovenija je v zadnjih mesecih že sprejela pomembni reformi trga dela in pokojninskega sistema. Ustanovljena sta bila družba za upravljanje terjatev bank in državni holding. Na tej podlagi bi se morala nova vlada takoj osredotočiti na vprašanja prestrukturiranja bank, prezadolženosti in upravljanja podjetij ter vpletenosti države v gospodarstvo. Skladen in verodostojen načrt za obravnavo navedenih vprašanj je bistvenega pomena za povrnitev zaupanja in zagotovitev dostopa do trgov.

Finančni in podjetniški sektor: prekinitev negativnih spiral

3. Banke so v resnih težavah. Delež nedonosnih terjatev v celotnih razvrščenih terjatvah se je z 11,2 odstotka ob koncu leta 2011 povečal na 14,4 odstotka v letu 2012. Delež v treh največjih bankah se je v enakem obdobju povečal s 15,6 odstotka na 20,5 odstotka, pri čemer je bila približno tretjina posojil, ki so jih te banke odobrile podjetjem, slabih. Medtem so te banke ob povečanju odvisnosti od ECB odplačale večino svojega dolga do tujih zasebnih upnikov.

4. Slovenija je naredila korak naprej, s tem ko je ustanovila družbo za upravljanje terjatev bank, ki bo omogočila učinkovito očiščenje bilanc bank v težavah, hkrati pa prispevala k prestrukturiranju močno zadolženega podjetniškega sektorja. Ta proces bi bilo treba izvesti čim bolj pregledno, pri čemer bi se morali izogniti kakršnemu koli moralnemu tveganju, ki bi izviralo iz tesnega odnosa med bankami, podjetji in javnim sektorjem. Zato misija pozitivno ocenjuje imenovanje mednarodnih tehničnih strokovnjakov za neizvršne direktorje družbe.

5. Banke je treba znatno dokapitalizirati. Kljub nekaterim preteklim dokapitalizacijam se kapital bank zaradi slabšanja portfelja posojil še naprej zmanjšuje. Prenos sredstev na družbo za upravljanje terjatev bank ni nadomestek za potrebo po povečanju kapitala (v denarnih sredstvih) in bi lahko dejansko sprožil vnaprejšnjo dokapitalizacijo. Po ocenah naj bi v letu 2013 tri največje slovenske banke potrebovale približno milijardo evrov, kar je ugotovil tudi nadzorni organ. V poznejših letih bi se lahko potrebe po kapitalu zaradi poslabšanja gospodarskih razmer še povečale.

6. Bilance podjetij so precej obremenjene. Razmerje med dolžniškim in lastniškim kapitalom je med najvišjimi v Evropi. Osnovni problem prezadolženosti zaostrejuje lastniška prepletenost velikih industrijskih skupin, finančnih holdingov in bank ter dolgotrajni stečajni postopki.

7. Odprava prezadolženosti podjetij je ključna za zmanjšanje težav finančnega sektorja in navsezadnje za spodbuditev rasti. Na prestrukturiranje bodo ugodno vplivali izboljšanje stečajne zakonodaje in mehanizmi zunajsodne poravnave, tj. področja, na katerih bi lahko MDS zagotovil tehnično pomoč. Za podjetja v resnih finančnih težavah so v okviru družbe za upravljanje terjatev bank na voljo orodja, s katerimi je mogoče dolg podjetja pretvoriti v lastniški kapital. V zvezi z drugimi podjetji misija pozdravlja pobude Banke Slovenije za olajšanje prestrukturiranja dolga. Uspešno delujoča podkapitalizirana podjetja v javni lasti bi morala dokapitalizirati država ali bi morala pridobiti zasebni kapital. Vendar pa misija opozarja oblasti, naj v zvezi s prestrukturiranjem dolga ali dokapitalizacijo ne sprejemajo ukrepov, ki lahko pripeljejo do neučinkovite uporabe javnih sredstev. Nazadnje mora Slovenija odpraviti pomanjkljivosti pri upravljanju podjetij. Pri tem bi si lahko pomagala s poročilom o standardih in kodeksih korporativnega upravljanja Svetovne banke in organizacije OECD.

8. Slovenija se mora odpreti za tuje neposredne naložbe. Zmotno branjenje »nacionalnega interesa«, vključno z nenaklonjenostjo prodaji premoženja tujcem, bremeni proračun ter nepotrebno podaljšuje težave podjetij in finančnega sektorja. Odločna privatizacija bi lahko poslala močan signal mednarodnim vlagateljem.

Javne finance: nadaljevanje postopnega strukturnega prilagajanja

9. Strategija fiskalne konsolidacije, ki temelji na omejevanju izdatkov in je v večjem delu izvedena v začetnem delu obdobja konsolidacije, v letu 2013 na splošno še naprej dobro napreduje. Znižanje plač v javnem sektorju in transferjev gospodinjstvom naj bi se po napovedih letos odrazilo v precej velikih prihrankih na odhodkovni strani, medtem ko se bo učinek pokojninske reforme večinoma pokazal v srednjeročnem obdobju. Vendar pa naj bi se zaradi poglobitve recesije in zlasti upada domačega povpraševanja prihodki precej zmanjšali, s čimer se bo javnofinančni primanjkljaj (brez stroškov dokapitalizacije bank) v letu 2013 povečal na okrog 1,5 milijarde evrov.

10. Glede na resnost gospodarskega upada je ustrezno, da se omogoči polno delovanje avtomatskih stabilizatorjev, zato popravljalni ukrepi niso upravičeni. Fiskalna konsolidacija bi morala v srednjeročnem obdobju ohraniti trenutni tempo, tj. strukturno okrog enega odstotka na leto, da bi lahko proračun postopoma dosegel raven blizu ravnotežja in da bi se dinamika javnega dolga ohranila pod nadzorom. Strukturno javne porabe bi bilo treba izboljšati, zlasti na področju socialnih izdatkov, saj opiranje na enkratne ukrepe, kot je znižanje plač, ni zaželeno in verjetno tudi ni vzdržno.

11. Potrebe po financiranju v letu 2013 so velike. Potrebe po financiranju so še zlasti izrazite poleti, pri čemer bo kmalu potrebna dokapitalizacija bank, v juniju pa zapade 18-mesečna zakladna menica v veliki vrednosti. Potrebe po financiranju v preostanku leta (brez obveznic, ki naj bi jih izdala družba za upravljanje terjatev bank) bi lahko skupno dosegle okrog tri milijarde evrov, glede na potrebe po dokapitalizaciji bank pa verjetno tudi več. Ker banke niso sposobne absorbirati velikih količin državnih vrednostnih papirjev, bi bilo treba te potrebe po financiranju večinoma pokriti z zunanjim zadolževanjem, s tem pa bi se izboljšala tudi struktura zapadlosti državnega dolga in zmanjšalo tveganje obnove. To opozarja, kako pomembno je zagotoviti dostop do trgov v kratkoročnem obdobju.

Strukturne reforme: pomemben korak naprej

12. Pred kratkim sprejeti reformi trga dela in pokojninskega sistema sta korak v pravo smer. Reforma trga dela nekoliko zmanjšuje togost pri zaposlitvah za nedoločen čas in poenostavlja upravne postopke. S to reformo bo indeks varnosti zaposlitve v Sloveniji, kot ga meri OECD, dosegel povprečje OECD. Obenem je reforma zaostri predpise o zaposlovanju za določen čas, da bi se omejila segmentacija trga dela in spodbujalo zaposlovanje za nedoločen čas. Pomembno področje, ki se ga aktualna reforma ni dotaknila, je študentsko delo. Podjetja za osnovna delovna mesta raje najemajo študente in dijake v okviru študentskega dela, kar povzroča večjo brezposelnost med mladimi diplomanti in podaljševanje študija. Pokojninska reforma zvišuje dejansko upokojitveno starost, kar bo skupaj z drugimi parametričnimi in regulatornimi spremembami omogočilo stabilizacijo pokojninskih izdatkov kot deleža BDP do leta 2020, vendar pa bo v nekaj letih potrebna nova reforma. Obe reformi sta pozitivna koraka, ki pa sta prej postopna kot radikalna. Poleg tega so navedene spremembe rezultat intenzivnih pogajanj s socialnimi partnerji in so bile v parlamentu sprejete s skoraj soglasno podporo, kar ustvarja stabilno in močno osnovo za nadaljnja prizadevanja.

Oblastem se zahvaljujemo za odprte pogovore, izvrstno sodelovanje in topel sprejem.